

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

25. Amplificatio, Sassiæ libido, num. 12. pro Cluentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

radimonium non venit: quid ago? respirasset cupiditas atque auaritia, paululum: aliquid loci rationi & consilio dedisses: tu te collegisses, non in eam turpitudinem venisses, vt hoc esset tibi apud tales viros confitendum, qua tibi vadimonium non sit obitum, eadem te hora consilium cepisse hominis propinqui fortunas funditus euertere.

Hæc verbosior est amplificatio, popularis tamen, & ad mortem efficax. Eiusdem generis est ista num. 188. pro Cluentio p. 674.

Quod hoc portentum, Dij immortales! quod tantum monstrum in vllis locis, quod tam infestum scelus, & immane, aut vnde natum esse dicam? iam enim videtis profecto, Iudices, non sine necessarijs me; ac maximis causis, principio orationis meæ de matre dixisse; nihil est enim mali, nihil sceleris; quod illa ab initio filio noluerit, optauerit, cogitauerit, effecerit.

Amplificatur Saffia libido, num. 12. pro Cluentio.

CAPVT XXV.

Utm essent hæ nuptiæ, plenæ dignitatis, plenæ concordia; repente est exorta mulieris importuna nefaria libido, non solum dedecore, verum etiam scelere coniuncta. Nam Saffia, mater huius Auiti (mater enim à me nominis causa, tamen in hunc hostili odio & crudelitate est, mater, inquam, appellabitur;) neque vquam illa ita de suo scelere & immanitate audier, vt naturæ nomen amittat. Quo enim est ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum, hoc, illius matris, quæ multos iam annos, & nunc cum maxime filium interfectum cupit, singulare scelus, maiore odio dignum esse ducetis. Ea igitur mater Auiti, Melini istius adolefcētis, generi sui, contra quam fas erat, amore capta: Primum, neque id ipsum diu, quo quo modo poterat, in illa cupiditate continebatur: deinde illa flagrate coepit amentia, sic inflammata ferri libidine, vt eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiae, non hominum fama, non filij dolor, non filiae mœror à cupiditate reuocaret: Animum adolefcētis, nondum consilio ac ratione confirmatum, pellexit ijs omnibus rebus quibus illa ætas capi ac deliniri potest. Filia, quæ non solum illo communi do-

lore muliebri, in eiusmodi viri iniurijs angeretur, sed nefarium matris pellicarum ferre non posset, de quo ne queri quidem sine scelere se posse arbitraretur, ceteros sui tanti mali ignaros esse cupiebat, in huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, & mœrore, & lacrymis consenscebat. Ecce autem subitum diuortium, quod solacium omnium malorum fore videbatur. Discedit à Melino Cluentia: vt in tantis iniurijs, non inuita: vt à viro, non libenter. Tum verò illa egregia, ac præclara mater, palam exultare læticia, ac triumphare gaudio coepit, victrix filia, non libidinis. Itaque diutius suspicionibus obscuris lædi famam suam noluit: lectum illum genialem, quem biennio ante filia suæ nubenti strauerat, in eadem domo sibi ornari, & sterni, expulsa atque extrubata filia, iubet. Nubit genero foris, nullis auspicijs, nullis auctorijs, funestis ominibus omnium. O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnã in omni vita inauditum! ô libidinem effrenatam, & indomitam! ô audaciam singulari, non timuisse, si minus vim Deorum, hominumque famam, at illam ipsam noctem faceretque illas nuptiales? non limen cubiculi non cubile filia? non parietes denique ipsos, Superiorum testes nuptiarum? Perfregit, ac prostrauit omnia cupiditate ac furoris, vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Animaduerte in hac tota narratione singulare grandis illius & exaggerata eloquentia *Explicatur artificium, primum rem improbam & fene- superior istam narraturus, incipit à commemoratione amplificationum bonorum quæ antecesserant, quod res fiat ratio.* atreor: *Cum essent hæ nuptia plena dignitatis:* Deinde, quam ingeniosa illa parentibus: *Saffia mater huius: (mater enim à me nominis causa, &c.)* Mox rem pederentim explicat, seruatis *id dōs legibus.* Primum amat Saffia; deinde flagrat: Tertiò tota inflammatur; & hæ flammæ exaggerantur à contrarijs: Magnæ procul dubio fuerunt, quæ pudorem, pudicitiam, pietatem, metum dedecoris, hominum famam vicerunt. Hæc enim istius libidinis fræna solent esse valentissima. Dein adiuncta in persona filiae illustri *id dōs* exprimitur. Sed hæc tantum præludia: Quid, quomodo attollitur sequens oratio?

Tum verò illa egregia ac præclara mater, *Cluentia* filia, non libidinis, quam discretè appolitis inualefcit adiunctis? *lectum illum genialem,*
Ec
quem

quem biennio ante filia sua nubenti straverat, in eadem domo sibi ornari & sterni, expulsa atque exturbata filia iubet. Postremo nubis genero sacrus, nulla auspicijs, nulla auctoribus. Quid restabat nisi exclamationis fulmen, O mulieru scelus!

Amplificatio Beneficij accepti, per Comparata, Adiuncta, & partes, ad Quiritis, post reditum, num. 5.

CAPVT XXVI.

Comparatio, & adiuncta.

Parentibus, id quod necesse erat, parvulum procreatus: a vobis natus sum consularis. Illi mihi fratrem incognitum, qualis futurus esset, dederunt, vos spectatum, & incerdili pietate cognitum, reddidistis. Rem publicam illis accepi temporibus, eam quam penè amissa est: a vobis eam recuperavi, quam aliquando omnes vniuersa opera seruata iudicauerunt. Dijs immortales mihi liberos dederunt, vos reddidistis. Multa præterea à Dijs immortalibus optata consecuti sumus; nisi vestra voluntas fuisset, omnibus diuinis muneribus caruissemus, vestros denique honores, quos eramus gradatim singulos assecuti, nunc à vobis vniuersos habemus, ut quantum antea parentibus, quantum Dijs immortalibus, quantum vobismetipsis, tantum hoc tempore vniuerso cuncta populo Rom. debeamus. Nam cum in ipso beneficio vestro tanta magnitudo est, ut eam complecti oratione non possim, tum in studijs vestris tanta animorum declarata est voluntas, ut non solum calamitatem mihi detraxisset, sed etiam dignitatem auxisset videamini. Non enim pro meo reditu, ut pro P. Popilij nobilissimi hominis, adolescentes, filij, & multi præterea cognati atque affines deprecati sunt.

Hæc ratio augendi per antitheta, pulchra est & suavis: additur etiam adiuncta; scilicet in largiendo beneficio alacritas, & cætera.

Alia pars amplificationis per μέτρον.

Post reditum ad Quiritis.

CAPVT XXVII.

Partium enumerationis.

Quid dulcius hominum generi à natura datum est, quam sui cuique liberi? mihi

verò & propter indulgentiam meam, & propter excellens eorum ingenium, vita sunt meo cariores, tamen non tanta voluptate erant suscepti, quanta nunc sunt restituti. Nihil cuiquam fuit unquam iucundius, quam mihi meus frater; non tam id sentiebam, cum fruebar, quam tunc cum carebam; & posteaquam vos me illi, & mihi eum reddidistis: Res familiaris sua quemque delectat; reliquæ meæ fortunæ recuperatæ, plus mihi nunc voluptatis afferunt, quam tunc in eolumi afferbant: Amicitia, consuetudines, vicinitates, clientelæ, ludi denique, & dies festi, quid haberent voluptatis, carendo magis intellexi, quam fruendo. Iam verò honos, dignitas, locus, ordo, beneficia vestra, quanquam mihi semper clarissima visa sunt, tamen ea nunc renouata, illustriora videntur, quam si obscurata non essent. Ipsa autem parua, Dijs immortales, dici vix potest, quid caritatis, quid voluptatis habet! quæ species Italiae, quæ celebritas oppidorum, quæ forma regionum? qui agri? quæ fruges? quæ pulchritudo urbium? quæ humanitas civium? quæ res dignitas? quæ vestra maiestas? quibus ego omnibus antea rebus sic fruebar, ut nemo magis.

Viden' ut singula quæque commoda minutatim, sine tamen vlla sermonis ignobilitate, aut rerum obscuritate, discutens, amplam efficit orationem. Si quidpiam hic humile fuisset interpositum, corruptisset eloquentiæ gravitatem: quo d' fatuus quispiam fecit in veteri poemate, qui Elysiorum camporum voluptates commemorans, Solem & cucumeres, dixit esse illi pericandos. Quæ cognatio Cucumerum, & Solis? Deinde, cuius ingenij est nobilissimis voluptatibus Cucumerum elum inferre?

Amplificatio rei calamitosi, per gradationem, & hypotyposin, &c. pro Quinctio, num. 95.

CAPVT XXVIII.

Miserum est exturbari fortunis omnibus; miserius est, iniuria. Acerbum est ab aliquo circumueniri; acerbius à propinquo. Calamitosum est bonis everti; calamitosius eum dedecore. Funestum est a forti atque honesto viro iugulari; funestius, ab eo cuius vox præconis quæstu prostratus indignum est à pari